

5774

Torah from Around the World

אם אין קמה אין תורה ואם אין תורה אין קמה

Alles is voorzien, en vrijheid is gegeven. De wereld wordt geoordeeld met goedheid. En alles naar de meerderheid van goede daden. En sommigen zeggen: We weten niet hoe de daden worden geteld.

(Spreuken over de Fundamenten [Pirké Avot] 3:15, uitgave Amphora Books)

Sjabbat 22 februari 2014 / 22 Adar I 5774: Wajakheel, Sjemot [Exodus] 35:1 – 38:20

Tanach: blz. 182 - 190

Haftara: 1 Melachiem (Koningen) 7:40-50

Tanach: blz. 686 - 687

Commentaar: Rabbijn Benjie Gruber, Kibboets Yahel, Progressief Joodse Gemeente Arava regio en Eilat

Vertaler: Jaap Frank

[Het Engelse origineel](#)

Als God hier is – waar zijn wij dan?

Twee sidrot *Wajakheel* („Hij riep bijeen”) en *Pekoedé* („Getallen”) worden doorgaans samen gelezen [maar niet in een schrikkeljaar, zoals dit jaar. Deze week wordt Wajakheel gelezen, volgende week Pekoedé, red.]. We zijn bijna klaar met Sjemot [Exodus] en bereiden ons voor om een paar weken bezig te zijn met onderdelen van dieren en het *Misjkan* [het tabernakel]. Het grootste deel van de twee Torateksten, Wajakheel en Pekoedé, gaat over de details omtrent de bouw van het Misjkan. De opdracht om het Misjkan en de speciale kleren voor de kohaniem [priesters, red.] te maken werd in de sidrot Troema en Tetsavé gegeven, in deze twee sidrot wordt het meeste daarvan, met kleine veranderingen, nog eens herhaald. Dat biedt de gelegenheid om ons nog een keer in het Misjkan, de kleding, divers gereedschap en bijzondere details te verdiepen.

Overigens wil ik nog iets anders onderzoeken. Ik wil de twee kleine zaken die niet over het Misjkan gaan en waarvan in deze twee sidrot sprake is, nader bekijken. Ik doel op de eerste paar regels in Wajakheel en de laatste in Pekoedé, waarmee het boek Sjemot eindigt. Ik wil het begin respectievelijk het einde van deze twee sidrot met elkaar verbinden.

Wajakheel begint zo: (35:1) „Mosjé riep de hele gemeenschap van Jisraël bijeen en zei: ‘De Eeuwige heeft opdracht gegeven om deze voorwerpen voor Hem te maken.’ (35:2) Zes dagen zal worden gewerkt, maar de zevende dag, de Sjabbat, moet een dag van volstreekte rust zijn, gewijd aan de Eeuwige. Iedereen die dan werkt moet ter dood worden gebracht. (35:3) Niemand van u mag in uw woningen op Sjabbat een vuur aansteken.”

Dit zijn de laatste vijf verzen van Pekoedé [Sjemot 40:34]: „Toen werd de Ontmoetingstent overdekt door een wolk en werd het tabernakel gevuld door de majesteit van de Eeuwige. (40:35) Mosjé kon de Ontmoetingstent niet meer binnengaan, want de wolk rustte daarop en de majesteit van de Eeuwige vulde het tabernakel. (40:36) Zolang hun tocht duurde, trokken de Jisraëlieten pas verder wanneer de wolk zich van het tabernakel verhief. (40:37) Wanneer de wolk niet opsteeg, trokken ze niet verder, ze wachtten tot de wolk weer opsteeg. (40:38) Zolang hun tocht duurde, rustte overdag de wolk van de Eeuwige op het tabernakel, ’s nachts verscheen er een vuur in, dat voor alle Jisraëlieten zichtbaar was.”

De hoofdstukken tussen de teksten over deze twee zaken, gaan alle over het Misjkan. Volgens mij is er een relatie tussen deze twee paragrafen, die inderdaad op het eerste gezicht niets met elkaar te maken lijken te hebben. Volgens mij ondersteunt de een de ander – en legitimeert die. Het slot van Pekoedé beschrijft, zoals we hebben gezien, dat „de majesteit van de Eeuwige het tabernakel vulde.” Volgens deze beschrijving is God daar aanwezig, dichtbij, benaderbaar en vult Hij voelbaar de ruimte. Dat is de boodschap aan het slot van Pekoedé, het einde van Sjemot. Het begin van Wajakheel benadrukt hoe belangrijk Sjabbat is en verklaart dat iedereen die op Sjabbat werkt moet sterven. Ik ben een progressieve rabbijn, leraar, vader, echtgenoot en mens en kan niet leven met dit eisen van de dood; ik kan dit niet letterlijk nemen. Ik vind het lastig en onacceptabel.

Maar hoe moet ik dit dan wel verstaan? Is de heiligheid van Sjabbat écht zo overweldigend dat ieder die zich daar niet aan houdt moet sterven? Maakt deze wet deze heilige dag nog heiliger of gaat het er hier om dat het belang en de heiligheid van de maatschappelijke orde geen individuele verschillen toelaat? Waar komt zo’n wet vandaan? Waarom keek men er zo tegenaan? Als link tussen de twee paragrafen - die aan het begin van sidra Wajakheel en aan het einde van sidra Pekoedé - bespeur ik dat het volk er geheel van overtuigd is dat God hier is, nu, in gesprek met ons is en betrokken bij elke stap die we zetten, inclusief dat wat we dagelijks doen of laten. Als God het tabernakel vult, als God een mening heeft over wat we op elk moment doen, zou deze God best onze dood kunnen willen als we niet exact doen wat Hij wenst. Zij die te zeer in sommige ideeën geloven zouden wel eens uit naam daarvan de neiging kunnen hebben die ad absurdum na te streven. Sommigen van hen zouden wellicht liever sterven dan na te denken.

Was dit alles indertijd duidelijk voor Mosjé? Vanzelfsprekend weten we dat niet maar het is interessant vast te stellen wat er in vers 35 gebeurt, direct nadat God het tabernakel vult: „Mosjé kon de Ontmoetingstent niet meer binnengaan, want de wolk rustte daar op en de majesteit van de Eeuwige vulde het tabernakel.”

Waarom kan Mosjé niet binnengaan? Laat mij mijn mening kort samenvatten en benadrukken: zelfs als God of de Idee God of degenen die geloven dat zij volledig en totaal en exclusief in de naam van God spreken de ruimte volledig vullen, dan kan Mosjé niet naar binnen. Er is domweg geen ruimte voor wie dan ook. Dit is gevaarlijk en kan leiden tot de wens om de dood van hen die anders leven.

Vanuit mijn roeping als rabbijn en godsdienstleraar in de omgeving van Arava hoop en bid ik een manier te kunnen vinden om het Jodendom aan te bieden als een geloof en een zodanige levenswijze, dat iedereen daarin een eigen manier kan vinden om het leven te vieren.